

STRATEGICKÁ STUDIA V OBLASTI OBRANY A BEZPEČNOSTI

Ing. Miroslav HREBÍČEK, CSc.

Anotace:

Článek se zabývá definováním pojmů strategie, taktika, vojenské strategie a obsahem role strategických studií. Ukazuje na zaměření činnosti skupiny studií vojenství a vojenského umění ÚSS při řešení strategických studií v dalším období.

Úvod

Termín „strategie“ je široce používaný v mnoha různých oblastech a není již v současné době jen výsadou vojenství a vojenských oborů, kde představoval umění naplánovat a řídit velké přesuny a válečné operace.

Vždy je ale těsně termín „strategie“ svázán a spojován s činností lidí. Jednoznačný, přesně definovaný význam získává až ve spojení s příslušným přívlastkem, jako je např. „ekonomická“, „politická“, „sportovní“ apod.

Například v podnikání je strategie plánem do budoucna, rozhodnutím, které výrobky a služby budou prodávány, na jakém trhu a jak. K tomu, aby byl správně stanoven cíl, který má být v delším časovém období dosažen, je nezbytné promyslet celý proces, uvědomit si možná úskalí a způsob jak se jim vyhnout. Pro rozvíjení takových úvah jsou prováděna strategická studia.

Nejznámější i nejstarší významové spojení, které má však svůj původ v historii, je vojenská strategie.

Strategická studia pro bezpečnost a obranu státu by neměla být pojímána jako jednorázová a nepravidelná aktivita.

Při posuzování problematiky bezpečnosti a obrany státu existují objektivní hranice, které mohou být strategickými studii popsány. Co od strategických studií můžeme a co nemůžeme očekávat, jaké mají vlastnosti a limity, to je jedna stránka problému.

Druhou stránkou je vlastní důsledek vypracování strategických studií a tou je odraz jejich kvality v nehmatatelném strategickém myšlení a to jak tvůrců, tak uživatelů výsledků strategických studií.

Dříve, než se zaměřím na problematiku strategických studií v oblasti obrany a bezpečnosti, je potřebné alespoň v krátkosti objasnit základní pojmový aparát, který se této oblasti bezprostředně dotýká.

Strategie v obecném použití

Strategie označuje koncepční organizaci a řízení určité činnosti za účelem dosažení definovaných cílů; bývá chápána jako obecný postup či umění koncepčně dosahovat stanovených cílů pomocí identifikovaných prostředků, metod a nástrojů v určitém časovém rozvrhu. Strategie je soubor procesů, které jsou organizovány tak, aby ovlivnily budoucí podmínky směrem k vytyčeným cílům.[1]

Pojem „strategie“ je synonymicky spjat s významy pojmů koncepce, plán, metoda či postup, ve většině případů však představuje vzhledem k uvedeným pojmům kategorii obecnější.

Používání pojmu strategie má kořeny v oblasti vojenství, kde ve smyslu vojenské strategie označoval teorii a praxi přípravy a vedení jednotlivých tažení či války obecně nebo velkých strategických operací, které by zabezpečily dosažení cílů válečného konfliktu. Základní intencí úspěšné vojenské strategie je dosáhnout vojenských cílů co nejefektivněji a s nejmenšími náklady.

Odhlédneme-li od specifik používání pojmu v různých teoretických i praktických doménách, můžeme analyticky rozlišit několik základních vrstev a komponent strategie:

- ***Deklarace cílů***

Základem každé strategie je deklarace cílů, cílové představy či priorit, kterých má být dosaženo a v jejichž jménu se strategie snaží ovlivnit budoucí situaci v dané oblasti. Strategie (především v podobě strategických dokumentů) obvykle vychází ze strategického záměru či **strategických zájmů**, které mají být při formulaci a dosahování cílů akceptovány či zohledněny, popř. je nově definuje.

Cíl je vyjádření žádoucího budoucího stavu, ke kterému chce strategie přispět. Cíle lze z praktického hlediska dělit na dlouhodobé, formálně stanovené, abstraktní a těžko měřitelné **cíle strategické**; na dlouhodobé měřitelné cíle, které mají podobu jednotlivých realizačních kroků; na naprosto konkrétní, partikulární, krátkodobé měřitelné cíle, jež se mohou dosahovat konkrétním druhem taktiky.

- ***Volba metod a prostředků***

Strategii mj. charakterizuje výběr metod, nástrojů a prostředků vedoucích k dosažení stanovených cílů. Selektce metod by měla být záležitostí kompetentních osob, schopných posoudit výhody a předvídat nevýhody a rizika vyplývající ze zvolených metod nebo z povahy preferovaných prostředků.

- ***Harmonizace kroků, systematizace, časový harmonogram***

Pro úspěšnou realizaci strategie je zapotřebí, aby tvořila koncizní systém, v němž na sebe jednotlivé realizační fáze pro dosahování dílčích cílů plynule navazují. Např. komplexní strategie (tzv. úplné strategie) obsahují možnosti výběru postupů z konečného počtu možností, který lze matematicky definovat pomocí tzv. stromu řešení konfliktní situace. K efektivnímu provedení jednotlivých kroků přispívá racionální časový harmonogram provedení dílčích opatření.

- ***Řízení, kontrola***

Nezbytnou podmínkou pro úspěšnou realizaci strategie je sdílení stanovených strategických cílů všemi zainteresovanými osobami na různých stupních řízení a organizace. Standardní součástí strategických postupů je ustavení mechanismů kontroly a zpětné vazby, monitorující dosahování cílů v určeném čase a s předpokládanými náklady. Stejně tak teorie řízení, tvorba týmů, delegování úkolů, ukládání dodatečných úkolů, volba taktiky a především delegování odpovědnosti za jednotlivé realizační fáze a kontrola jejich provedení tvoří neodmyslitelnou součást každé komplexní strategie.

- ***Logistika***

Pro úspěšnou implementaci strategických postupů je nezbytné kvalitní pokrytí a zajištění organizačních, materiálních a technických podmínek pro realizaci dané strategie a sestavení ekonomicky optimálního rozpočtu.

Strategie se týká dlouhodobých, obecných a komplexně pojatých cílů, obsahuje představu o prostředcích, metodách a způsobech jejich dosažení a definuje zdroje pro materiální, technické a logistické pokrytí jednotlivých kroků a realizačních fází. Strategie je způsob plnění cílů nalezením nejadekvátnějších metod a optimální organizace akcí při minimalizaci ekonomických nákladů – integruje tedy procedurální, organizační a ekonomická

hlediska. Prakticky se strategie vždy týká zajištění organizačních, materiálních a technických podmínek, sestavení realizačního týmu, časového harmonogramu a rozpočtu. Součástí strategie je vytvoření symetrického komplexního celku zaručujícího plynulou návaznost realizačních fází a racionální plánování jednotlivých vstupů a výstupů.

V prostředí formálních organizací představuje důležitou součást strategií tzv. strategické plánování. Strategické plánování má podstatnou úlohu v dosažení rovnováhy mezi krátkodobým a dlouhodobým plánováním. Jde o proces, který zahrnuje posouzení sociopolitických, právních a ekonomických podmínek, potřeb a rizik v dané oblasti, technologického vývoje nebo dostupnosti zdrojů, které by vedly ke specifickým možnostem akce. Vypracování strategického plánu zahrnuje přijetí informací zvnějšku a umožňuje racionální strategické volby, týkající se dalšího fungování organizace, nasměrování jejich aktivit, deklaraci operativních cílů a selekci efektivních metod jejich dosažení.

Pojem strategie implikuje deskriptivní i preskriptivní momenty. Strategie jako deskripce implikuje plán na dosažení určitých cílů, umožňuje teoretický diskurs diagnostikující jednotlivé komponenty strategie a obsahující jejich posouzení či kritiku. Strategie jako preskripce je návod k dosažení cílů za použití jistých prostředků. Obě sémantické složky jsou v užívání pojmu strategie trvale přítomny.

Důležitým faktorem problematiky strategie je její předpokládaná intencionalita: strategie je téměř automaticky pojímána jako racionální, řízený proces, předpokládající intencionalní činnost lidské mysli. V tomto ohledu je zapotřebí zdůraznit, že pokud se hovoří např. o strategii rostlin (botanika) nebo ekologické strategii (ekologie), pak je avizovaná teleologie do procesů vnášena pozorovatelem a *de facto* procesům (v rámci nějakého vědeckého paradigmatu či teoretického rámce) připisována.

Ke strategii náleží taktika

Pojem „strategie“ provází jeho doplnění a současně jeho opozitum - pojem „taktika“. Taktika označuje způsob promýšlení a provedení určité činnosti v konkrétní situaci; volbu dílčích, prostorově a časově omezených postupů, které jsou často implikovány a determinovány obecnými principy a cíli. Tyto principy a cíle jsou deklarovány strategiemi či strategickými koncepcemi v dané oblasti nebo problematice. Taktika je nejdynamičtější součástí strategie jako souhrnu opatření a principů deklarujících základní krátkodobé, střednědobé nebo dlouhodobé cíle.

Termín „taktika“ je etymologicky odvozen z řeckého *taktikós*, popř. *taxis*, znamenajícího řád, uspořádání či pořádek. Od počátku se tento termín vztahoval především k oblasti vojenství, resp. ke způsobu disponování vojenskými jednotkami různých druhů na všech typech bojišť.

Předmětem zkoumání taktiky je konflikt, boj. Pojem taktika se vedle vojenství užívá v obdobném významu v různých oblastech a kontextech: v politice, diplomacii, ve sportu a dalších oblastech lidské činnosti.

Pod zorným úhlem taktiky se k boji či konfliktu přistupuje jako k jevu, jenž má určitou historii a který prochází neustálým vývojem. Při volbě taktiky jsou posuzovány a zkoumány všechny procesy a okolnosti probíhající paralelně s centrálním konfliktem a na základě poznatků a prognóz jsou formulovány zásady a doporučení pro aktéry konfliktu.

Taktika se jen málokdy odlučuje od zvolené strategie; obvykle na strategii závisí a je její podobou při sledování určitých cílů nebo volbě prostředků ohraničena. Pokud v dané problematice či oboru lidské činnosti transparentní strategický rámec neexistuje nebo si ho aktér není vědom, projevuje se tendence suplovat strategickou úroveň volbou taktiky na základě postupů, které se osvědčily v minulosti, popř. selektovat taktické manévry na základě preferencí, jež (vědomě či nevědomě) vyjadřují zájmy a cíle jednotlivce nebo skupiny.

Stejně jako pojem strategie i taktika implikuje jak deskriptivní, tak preskriptivní užití: posuzuje a zkoumá okolnosti a popisuje pravidla, zároveň však ústí ve formulaci postupu, který má být závazně realizován. Taktika má tedy dvě základní dimenze: teoretickou a praktickou. Teoretická východiska taktiky mohou vyplývat z kodifikovaných nebo akceptovaných pravidel činnosti v určité oblasti, mohou ovšem též mít podobu radikální inovace nebo neobvyklých improvizací a variací na známé či formalizované postupy. Typologie taktiky v dané oblasti jsou obsaženy v odborné literatuře a v závazných dokumentech a nařízeních (viz oblast vojenství, politiky, diplomacie apod.). Praxe taktiky spočívá v implementaci zvolených opatření a v konkrétní činnosti složek pověřených realizací určité taktiky.

Při běžném i striktně vojenském užití je nutno strategii a taktiku rozlišovat jako dvě specifické kategorie a sémanticky odlišné pojmy. Zatímco strategie formuluje základní cíle v dlouhodobém horizontu, taktika vychází z cílů stanovených strategií a volí konkrétní prostorově a časově omezené formy řešení, je výběrem a organizací disponibilních prostředků pro dosažení daného cíle, představuje nejdynamičtější výkonnou součást strategie jako souhrnu priorit a deklarace způsobu jejich dosažení.

Obecně lze konstatovat, že taktika dostává smysl pouze na pozadí strategie; bez strategického rámce (jakkoli vágního) lze o taktice hovořit pouze metaforicky.

Vojenská strategie

V českém úzu se termín „vojenská strategie“ používá zejména ve dvou hlavních významech a kontextech:

1. Prvý a hlavní význam chápe vojenskou strategii jako **nejvyšší součást vojenského umění** (a to teorie i praxe), přípravy a vedení ozbrojeného zápasu a jiného použití ozbrojených sil.

2. S druhým významem termínu „vojenská strategie“ v českém (a někdy i cizojazyčném) úzu se setkáváme při označení **dokumentů** státu a jeho složek, které stanovují konkrétní zásady užití ozbrojených sil k obraně v dané době, za daných politických a společenských podmínek a v konkrétním bezpečnostním prostředí.

Tomuto druhému použití termínu „vojenská strategie“ často konkurují synonyma „doktrína“ či „strategie obrany“. [1]

Vojenská strategie jako nejvyšší součást vojenského umění

Obsah **vojenské strategie jako součásti vojenského umění** tvoří především obecné principy výstavby, přípravy a použití armády (ozbrojených sil) vcelku a jejich teoretická reflexe. Jsou to zejména principy vojenského umění vyjádřené v jeho nejvyšší – tj. strategické – úrovni. Jinými slovy, jde o teorii a praxi přípravy a vedení jednotlivých tažení či války obecně nebo velkých strategických operací, které jsou s to zabezpečit dosažení cílů válečného konfliktu. Základní intencí úspěšné vojenské strategie je dosáhnout vojenských cílů co nejefektivněji a s nejmenšími náklady. Teorie vojenské strategie zkoumá na základě komparativního studia válečných událostí, bezpečnostní situace, morálních a ekonomických možností země, nových bojových prostředků a názorů na pravděpodobného nepřítele otázky podmínek a charakteru budoucí války (**tzv. strategická studia**), problémy přípravy armády a státu na válečný konflikt, způsoby vedení války, principy jejího materiálního a technického zabezpečení, způsoby řízení ozbrojených sil apod. Vojenská strategie jako nejvyšší součást vojenského umění má dlouhou historii. Dějiny pokusů zformulovat principy a pravidla vedení válek, a vytyčit zásady vojenské strategie a zároveň podat historii jejich změn (např. od konvenčních strategií po vojenská strategie v nukleárním věku) dokumentují díla a jména autorů jako Sun-c', Alexandr Makedonský, Gaius Julius Caesar, Onassandros, Flavius

Vegetius Renatus, N. Machiavelli, H. Loyd, A. V. Suworov, M. I. Kutuzov, Napoleon I., A. Jomini, C. Clausewitz, H. Moltke, A. Schlieffen, F. Foch, G. Douhet, P. H. Colomb, A. T. Mahan, J. Corbett, T. Schelling ad. [1]

Definice vojenské strategie jako nejvyšší součásti vojenského umění existuje celá řada. V českých odborných pracích jsou to např.:

„Vojenská strategie je nejvyšší složkou vojenského umění a zabývá se podstatou, plánováním, přípravou a vedením ozbrojeného zápasu. Je vědeckým systémem teoretických názorů týkajících se otázek budování ozbrojených sil státu a jejich použití ve válce, výstavby obranného systému státu a otázek činnosti nejvyššího velení při řešení strategických úkolů v ozbrojeném zápase s cílem dosáhnout vítězství nad protivníkem.“

„Vojenská strategie je schopnost plánování rozvoje a využívání ozbrojených sil pro dosahování cílů národní politiky cestou přímého či nepřímého využívání vojenské síly. Je podstatnou částí státní strategie a zabezpečuje vyřešení úkolů státní politiky jak v míru, tak i ve válce. V teorii a praxi se zabývá především přípravou a vedením války vcelku nebo dlouhodobou vojenskou koncepcí, zahrnující řadu vojenských operací. Obsah vojenské strategie odráží vojensko-strategická koncepce. Vojenská strategie je kombinace vojenských cílů ..., vojenských koncepcí ... a vojenské síly ... k dosažení cílů národní bezpečnostní politiky.“

„Vojenská strategie je souhrn vojenských cílů, koncepcí a vojenské síly k dosažení či podpoře cílů politiky národní bezpečnosti. Je to soustava poznatků a praktických opatření souvisejících s přípravou státu a jeho ozbrojených sil naválku. Na základě historických zkušeností, vojensko-politické situace, ekonomických možností země, možných ohrožení, nových prostředků vedení války a názorů pravděpodobného protivníka zkoumá podmínky a charakter příští možné války, způsoby její přípravy a vedení. Stanoví zásady výstavby ozbrojených sil, jejich strategického použití a všestranného zabezpečení, jakož i způsoby řízení státu a ozbrojených sil za války.“

„Jednou z částí strategie obrany státu je vedle politické, ekonomické a jiných dílčích strategií vojenská strategie, kterou lze definovat jako soustavu vědeckých poznatků a praktických opatření k přípravě a použití ozbrojených sil, zvláště armády, k obraně státu. ...“

„Vojenská strategie je umění a věda o použití ozbrojených sil státu k zabezpečení cílů státní politiky použitím síly nebo hrozbou použití síly. Je složkou strategie státu nebo skupiny států, která určuje způsob, jakým bude rozvíjena a uplatněna vojenská síla k dosažení národních cílů. Je součástí vojenského umění, soustavou vědeckých poznatků o zákonitostech války na základě válečných zkušeností, vojensko-politické situace, ekonomických a morálních možností země, nových bojových prostředků a názorů pravděpodobného protivníka. Zkoumá podmínky a charakter příští války, způsoby její přípravy a vedení, druhy ozbrojených sil a principy jejich strategického použití, zdroje i principy materiálního a technického zabezpečení a řízení války a ozbrojených sil. Zároveň je oblastí politické činnosti nejvyššího vojensko-politického vedení, spojeného velení a strategických svazů týkající se umění připravit zemi (koalici) na válku a na vedení ozbrojeného zápasu v konkrétních historických podmínkách. Vojenská strategie je nadřazena operačnímu umění a taktice.“

„Vojenská strategie je jednou ze součástí strategie obrany státu a je chápána jako umění a věda o použití ozbrojených sil...“

„Vojenská strategie je komplex doktrinálních zásad souvisejících se zajištěním národní i mezinárodní bezpečnosti státu a s odvrácením vojenské hrozby nebo vojenského napadení země. Vyjadřuje teoretická a praktická východiska a opatření související s přípravou státu a jeho ozbrojených sil na válku.“ [1]

Strategická studia

Strategická studia jsou reálným nástrojem k rozvoji poznání zákonů a zákonitostí vývoje v oblasti obrany a bezpečnosti státu. Jsou určena k praktickému použití při rozhodování o řešení budoucích bezpečnostních problémů. Podstatnou částí jejich bližšího poznání je dlouhodobá pravidelná činnost, která umožňuje zajištění trvalého rozvoje znalostí o problematice tvorby strategií budoucnosti.

Vypracování odborných prací na základě organizovaného sběru informací, odborné diskuse a souboru dalších aktivit představují významnou součást procesu vytváření strategických studií. Výsledkem takových aktivit jsou soubory poznatků a znalostí o bezpečnosti a obraně státu a o jejich významných prvcích, faktorech, tendencích, které umožňovaly konstruovat různé scénáře budoucích stavů a postupy jejich dosažení.

Strategická studia slovník popisuje jako "pole výzkumu, jež se zabývá způsoby, kterými aktéři užívají své vojenské prostředky pro dosažení politických cílů." (Evans, Newnham 1998: 518).

Podstatnou část představuje proces užití strategických studií. Naplňuje smysl vypracování strategických studií. Je realizací jejich využití pro rozhodování, pro zvýšení znalostí o obraně a bezpečnosti, včetně upřesnění představ o budoucnosti.

Strategická studia lze chápat také jako výrazně vojensky orientovanou poddisciplínu širěji pojatých bezpečnostních studií.

Strategická studia však nemají pouze všeobecné určení. Jsou cílená. Ovlivňují a formují myšlení vybrané skupiny sponzorů (pojem sponzor znamená podporovatele, toho kdo chce, aby strategická studia byla vytvářena a hradí náklady s tím spojené) a tvůrců (pojem tvůrce – zpracovatel označuje samotné řešitele nebo vedoucí pracovníky, kteří odpovídají za vypracování strategických studií) ve prospěch dosažení racionálních a společensky únosných podmínek bezpečnosti či obrany. Jsou součástí jejich vzdělávání, jsou jejich metodologickým nástrojem pro nacházení optimální cesty při rozhodování o budoucnosti. To vše ale současně znamená, že na cestě přípravy strategických studií a při jejich vysvětlování existuje velké množství nejistot. Je to proto, že v každém složitějším procesu, v němž se mohou projevat osobnosti, zákonitě dochází k různému přijetí a pochopení studií. Uživatelé – osobnosti – nemají v tomto procesu jednoznačně definované úlohy. Mohou náležet do různých úrovní společenské hierarchie, např. mohou mít pozici vůdců, politiků, vědců, administrativních pracovníků, analytiků, techniků nebo studentů. Průvodním jevem je, že současně vedle evidentně správných postupů strategické myšlení přináší hodně chybných postojů a rozhodnutí. A to jak na straně tvůrců, tak na straně uživatelů podkladů pro strategická rozhodování. Některá rozhodnutí byla vyhodnocena jako správná až s historickým odstupem.

Zástupci vybraných sponzorů, uživatelů, ale i tvůrců (každý ze své role), od strategických studií očekávají následující vlastnosti:

- reálnost a objektivnost v časové posloupnosti, ve zdrojových možnostech, v informačním zajištění, v souhrnu podmínek,
- zdravou soutěživost mezi různými autory a institucemi,
- variantnost budoucnosti s kvalitními prokazatelnými daty,
- generičnost scénářů, která ukazuje na zevšeobecněné rysy,
- novost pro budoucnost bezpečnosti a obrany ve srovnání s výchozím stavem.

Současně jsou si vědomi limit strategických studií:

- ve výchozích informacích (neúplnost, změny aktuálnosti nebo přístupů),
- v použitých metodách,
- v neočekávaném vývoji,
- ve změně sponzorů a priorit.

Hodnocení jednotlivých strategických studií jako dokumentů nebo akcí je běžné formami oponentských řízení, expertních posouzení a ohlasů. Mnohem obtížnější je hodnocení dosaženého souhrnného výsledku, tedy jejich vlivu na strategické myšlení.

Cesta hodnocení je teoreticky uskutečnitelná a měla by zahrnovat hodnocení úrovně strategického myšlení vybrané skupiny sponzorů a tvůrců. Ale ani takový přístup není dostatečně objektivní, protože u jednotlivých osobností neumožňuje izolovat pouze vliv jediné strategické studie, celého souboru aktivit instituce, nebo případně celého vzdělávacího úsilí. Jedinec má individuální a jedinečné schopnosti vytvářet a přijímat strategická rozhodnutí. Tato schopnost se projeví jinak v krizových situacích, kdy strategické rozhodnutí musí být přijato pod tlakem času.

Chce-li analytický pracovník při zkoumání problému něco měřit, pak by měl volit takové postupy a kritéria, které nebudou překážet v činnostech. Přitom je potřebné nacházet vhodná kritéria, která budou respektovat odlišnosti jednotlivých osobností.

Právě v osobnostech je obsažena měřitelná hodnota strategických studií a strategického myšlení. V tomto směru se dostaneme ke konstatování, že **strategické myšlení je specifickou formou myšlení, které pomáhá vytvářet představu o základních rysech budoucnosti**. Výzkumy, které směřují k odhalování podstaty myšlení, dospěly ve svých psychometrických přístupech k výzkumu inteligence. Například Gardner v [9], str. 10 uvádí definici: „*Intelligence je schopnost řešit problémy nebo vytvářet produkty, které mají v jednom nebo více kulturních prostředích určitou hodnotu*“. Publikuje teorii rozmanitých inteligencí a podrobně popisuje každou ze sedmi inteligencí: *jazykovou, logicko - matematickou, hudební, prostorovou, tělesně-pohybovou, personální zaměřenou na jiné osoby a personální zaměřenou na sebe sama*. Míra těchto inteligencí je u každého jednotlivce různá a každá z nich může ovlivňovat dosaženou úroveň strategického myšlení.

Strategické myšlení je výsledkem procesu vzdělávání na němž participují strategická studia. Gardner v [9], str. 364 popisuje 3 klíčové znaky moderního vzdělávání: *pravidelná účast na vyučování, gramotnost a přijetí vědeckého způsobu myšlení*. Problémem tedy zůstane jak tyto hodnoty bude analytik měřit zprostředkovaně bez účasti osob, které jsou do procesu strategických studií zapojeny. Pravdou zřejmě zůstane, že strategické myšlení je projevem spolupůsobení všech inteligencí osobnosti. Všichni k němu nemusí mít stejně daleko. Nalezení objektivních kritérií k hodnocení je nejednoznačným procesem.

Limity a vlastnosti strategických studií jsou rovněž bezprostředně spojeny s osobností. Existují však postupy, které umožňují posuzovat celý proces vytváření strategických studií ze systémového hlediska.

Jedinec s rozhodovací pravomocí si vždy vybere ze strategických studií jen něco, co mu zůstane v paměti jako kamínek do individuálního obrazu o budoucnosti. Za předpokladu, že si uvědomuje svou pravomoc k rozhodnutí o budoucím zajištění bezpečnosti a obrany státu, je možné vyloučit úmyslný neodpovědný přístup. Toto tvrzení je podloženo osobní zkušeností autora příspěvku. Je možné odpovědně konstatovat, že naprostá většina funkcionářů vykonává své posty s maximálním nasazením a s plnou zodpovědností se snaží o dosažení co nejkvalitnějších výsledků. Jsou to ti, kteří užívají strategická studia a u nichž je předpokládáno strategické myšlení.

Zaměření činnosti skupiny pro další období

Většinu diskusí o současnosti a budoucnosti bezpečnostních a strategických studií v posledním desetiletí minulého století provázely pochyby o dalším smyslu a přínosu těchto oblastí.

Důvodů pro další rozvoj strategických studií však existuje celá řada. Proto se domnívám, že ÚSS a jeho skupiny mají své plné opodstatnění.

Skupina studií vojenství a vojenského umění se bude i nadále v souladu se Statutem ÚSS a Dlouhodobým záměrem vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a další tvůrčí činnosti ÚSS UO na období 2006 – 2010 podílet na rozvoji strategických studií ve vojenství, s důrazem na trendy vývoje vojenské strategie, strategického řízení ozbrojených sil a operační umění. Bude i nadále analyzovat trendy ve vojenském umění a strategii na počátku 21. století. Velmi důležitou činností bude hodnocení soudobých ozbrojených konfliktů, jejich vliv na další rozvoj vojenství a dopady na AČR. Své místo ve vypracování strategických studií bude mít rovněž úloha armády v různých typech bojových a nebojových operací, ale i operační požadavky na budoucí ozbrojené síly v pravděpodobném operačním prostředí.

Zaměření strategických studií a analýz bude především na zájmové oblasti, ze kterých by mohlo vzejít případné vojenské ohrožení České republiky, členských států NATO a EU.

Závěr

Strategická studia pro bezpečnost a obranu státu by neměla být pojmána jako jednorázová a nepravidelná aktivita. Bohužel současné krize a ozbrojené konflikty mají významný dopad i pro ČR a její armádu a proto je potřebné i v budoucnu důsledně analyzovat jejich příčiny a vyvozovat z nich přiměřené závěry pro ČR a AČR.

Literatura:

1. Hlaváč, I. *Strategie*. In Zeman P. (ed): Česká bezpečnostní terminologie. Výklad základních pojmů. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav. Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně. pp. 127 – 133.
2. Hlaváč, I. *Vojenská strategie*. In Janderka R. (ed): Česká bezpečnostní terminologie. Výklad základních pojmů. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav. Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně. pp. 154 – 164.
3. Janderka, R. *Vojenská strategie*. Vojenská akademie. Brno. 2001.
4. Janošec, J. *Strategická studia pro bezpečnost a obranu státu*. Habilitační práce. Brno: Vojenská akademie, 2004, 190 s.
5. Janošec, J. *Strategická studia jako technologický proces*. In: Obrana a strategie, 2003, č.1, s. 27 - 46. ISSN 1214-6463
6. Janošec, J. *Strategická studia a strategické myšlení*. In: Obrana a strategie, 2004, č.2, s.121 – 128. ISSN 1214-6463
7. Vítanovský, V. *Vojenská strategie koaličního pojetí*. Praha 1968.
8. Clausewitz, Carl von. *O válce*. Brno: Bonus A 1996. ISBN 80-85914-27-1. 756 s.
9. Gardner, Howard. *Dimenze myšlení*. Teorie rozmanitých inteligencí. Praha: Portál 1999. ISBN 80-7178-279. 398 s.
10. Suchý, P. *Pozice bezpečnostních a strategických studií v rámci mezinárodních vztahů*. In: Obrana a strategie, 2003, č.2, s. 7 - 16. ISSN 1214-6463